

Sotsiaalministri määruse „Sotsiaalministri 12. novembri 2025. a määruse nr 62 „Nõuded elukeskkonnale sotsiaalteenuste osutamisel“ muutmise seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Määruse muudatusega vähendatakse ööpäevaringse erihoolekandeteenuse puhul suurimat lubatud magamistoa täituvust neljalt kolmele. Muudatuse eesmärk on parandada teenusesaajate elukvaliteeti, suurendada nende privaatsust ja inimväärikust ning vähendada ühiskasutuses olevatest magamistubadest tulenevat psühhosotsiaalset pinget ja sensoorse ülekoormuse riski. Muudatus ei mõjuta teenuse muid aspekte.

Muudatuse rakendumine sõltub sellest, kas tegemist on juba olemasoleva teenusekohaga või mitte. Olemasolevate teenusekohtade puhul rakendatakse üleminekuaga kuni 2027. aasta 1. jaanuarini, et teenuseosutajad jõuaksid muuta olemasolevad nelja teenusesaajaga magamistoad maksimaalselt kolme teenusesaajaga magamistubadeks. Uued teenusosutajad, aga ka need, kes teenust juba osutavad, kuid soovivad saada juurde uusi teenusekohti, peavad arvestama asjaoluga, et neile rakendub muudatus juba 2026. aasta 1. juunist.

Eesti Standardimis- ja Akrediteerimiskeskuse tähelepanekut arvestades jäetakse määrusest välja kohustus järgida teenuse osutamise ruumides asjakohaste valgustuse standardite nõudeid. Kohustuslik viide standardile ei ole antud juhul põhjendatud, kuna vastav kohustus ei tulene Eestile siduvast rahvusvahelisest õigusest ega Euroopa Liidu õigusaktidest. Seejuures ei muudeta sisulist eesmärki tagada teenuse osutamise ruumides küllaldane loomulik valgustus, arvestades ruumi kasutusotstarvet. Standardite järgimine jääb soovituslikuks.

Muudatustest tulenev halduskoormuse suurenemine erihoolekandeteenuse osutajatele on elukeskkonna nõuete osas vähene, kuna mõju on korralduslikku laadi, puudutab piiratud arvu teenuseosutajaid ja selle leevendamiseks on ette nähtud üleminekuage.

1.2. Määruse ettevalmistaja

Määruse ja seletuskirja on koostanud Sotsiaalministeeriumi rahvatervishoiu osakonna nõunik Kristjan Siilak (kristjan.siilak@sm.ee). Määruse juriidilise ekspertiisi on teinud Sotsiaalministeeriumi õigusnõunik Piret Eelmets (piret.eelmets@sm.ee) ning mõjude hindamise Sotsiaalministeeriumi analüüsiosakonna analüütikud Priit Laanoja (priit.laanoja@sm.ee) ja Evelin Tähtväli (evelin.tahtvali@sm.ee). Määruse on keeleteimetanud Rahandusministeeriumi ühisosakonna dokumendihaldustalituse keeleteimetaja Virge Tammaru (virge.tammaru@fin.ee).

1.3. Märkused

Määrusega muudetakse rahvatervishoiu seaduse § 21 lõike 3, sotsiaalhoolekande seaduse § 107 lõike 3 ja ehitusseadustiku § 11 lõike 4 alusel kehtestatud sotsiaalministri 12. novembri 2025. a määrust nr 62 „Nõuded elukeskkonnale sotsiaalteenuste osutamisel“.

Määrus ei ole seotud muu menetluses oleva eelnõuga.

Määrus ei ole seotud isikuandmete töötlemisega isikuandmete kaitse üldmääruse tähenduses.

2. Määruse sisu ja võrdlev analüüs

Määruse koosneb kolmest punktist.

Punktiga 1 muudetakse määruse § 4 lõike 1 sõnastust osas, mis puudutab teenuse osutamise ruumides kohustust järgida asjakohaste valgustuse standardite nõudeid. Eesti Standardimis- ja Akrediteerimiskeskuse hinnangul on tegemist riigisisese kohustusliku standardiviitega. Toote nõuetele vastavuse seaduse § 42 lõike 6¹ kohaselt on tehnilises normis lubatud standardile kohustuslikku viidet sätestada üksnes Eestile rahvusvahelisest õigusest või Euroopa Liidu õigusaktist tulenevate kohustuste täitmisel. Siiski on soovituslik lähtuda asjakohastest standarditest sobiva valguslahenduse kujundamisel. Loomuliku valgustuse puhul on asjakohane lähtuda standardist EVS-EN 17037:2019 „Päevavalgus hoonetes“. Kunstliku valgustuse ehk tehisvalgustuse valgusallika paigaldamisel on sobiv lähtuda standardist EVS-EN 12464-1 „Valgus ja valgustus. Töökohavalgustus. Osa 1: Sisetöökohad“.

Punktiga 2 muudetakse määruse § 9 lõikes 2 erandjuhul lubatud teenusesaajate maksimaalset arvu ühes magamistoas neljalt kolmele. Muudatus on vajalik, et paraneks teenusesaajate elukvaliteet ja suureneks privaatsus. Üldine suund on siiski luua ühe- ja kahekohalised magamistoad. Erandjuhtude üle otsustab teenuseosutaja, kuid igal juhul tuleb arvestada inimese enda nõusolekuga.

Punktiga 3 nähakse ette üleminekuage punktis 1 nimetatud muudatustele. Muudatus rakendub uutele teenusepakkujatele ja uutele loodavatele teenusekohtadele 1. juunist 2026. a. Enne 1. juunit 2026. a loodud teenusekohtadele rakendatakse üleminekuagega – neile rakendub muudatus alates 1. jaanuarist 2027. a, et teenusepakkujad saaksid viia ühes magamistoas elavate teenusesaajate arv muudetud nõudega vastavusse.

Tegevusloaga teenuseosutaja peab teenusekoha lisamiseks esitama tegevusloa muutmise taotluse. Sotsiaalhoolekande seaduse (SHS) § 154 punkti 1 kohaselt lisatakse tegevusloale kõrvaltingimusena maksimaalne teenusesaajate arv (sisuliselt teenusekohade arv), kellele on lubatud samal ajal teenust osutada. Uued teenusekohad peavad taotluse esitamise ajal muu hulgas vastama kehtivatele rahvatervishoiu seaduse ja selle alusel kehtestatud elukeskkonna nõuetele (SHS § 153 punkt 3).

3. Määruse vastavus Euroopa Liidu õigusele

Määruse muutmine ei ole seotud Euroopa Liidu õigusega.

4. Määruse mõjud

Muudatusega täpsustatakse nõudeid elukeskkonnale erihoolekandeteenuse osutamisel, vähendades erandjuhul maksimaalselt ühes magamistoas lubatud teenusesaajate arvu neljalt kolmele. Muudatuse eesmärk on parandada teenusesaajate elukvaliteeti, suurendada nende privaatsust ja inimväärikust ning vähendada ühiskasutuses olevatest magamistubadest tulenevat psühhosotsiaalset pinget ja sensoorse ülekoormuse riski.

Muudatus haakub laiemate erihoolekande arengusuundadega, mille kujundamiseks on koostöös valdkonna osapooltega koostamisel pikaajaline erihoolekande tegevuskava. Tegevuskava eesmärk on tagada teenuste kvaliteet, vajaduspõhisus ja kättesaadavus ning toetada teenusesaajate inimväärikust ja privaatsust, mis loob eeldused ka käesoleva muudatuse mõjude järkjärguliseks ja juhitavaks rakendamiseks.

Muudatuse peamine oodatav mõju avaldub teenusesaajate igapäevase elukeskkonna paranemises ning on teenusesaaja seisukohalt valdavalt positiivne. Samas võib muudatus teenuseosutajatele kaasa tuua vajaduse teenusesaajate ümberpaigutamiseks ning üksikjuhtudel ka ruumilahenduste või teenuse korralduse kohandamiseks. Selleks on määratud üleminekuage.

¹ Toote nõuetele vastavuse seadus (2025). RT I, 11.03.2025, 3. <https://www.riigiteataja.ee/akt//111032025003>.

Mõjude olulisuse hindamisel lähtuti mõju ulatusest, avaldumise sagedusest, mõjutatud sihtrühma suuruselt ja ebasoovitavate mõjude riskist. Analüüs tugineb määruse sisule ja selle praktilisele rakendumisele ning kasutab Sotsiaalkindlustusameti andmeid.

Mõjuanalüüsis käsitletakse mõju teenusesaajatele, teenuseosutajatele ja Terviseametile kui järelevalveasutusele. Mõju tuvastati kolmes valdkonnas: sotsiaalne mõju, mõju majandusele ning mõju riigivalitsemisele ja halduskoormusele. Teistes mõjuvaldkondades määruse sisulisi mõjusid ei avalda. Mõjusid on analüüsitud mõjuvaldkondade ja sihtrühmade kaupa.

Sotsiaalne mõju

Sihtrühm 1: erihoolekandeteenuse saajad

Muudatus mõjutab neid erihoolekandeteenuse saajaid, kes elavad neljakohalistes magamistubades, kus määruse rakendumise järel on üldreeglina ette nähtud kuni kahe samast soost teenusesaaja majutamine ning erandjuhul on lubatud kuni kolme teenusesaaja majutamine.

Sotsiaalkindlustusameti andmetel oli 31.12.2025 seisuga üheksa neljakohalist magamistuba, kuhu oli kokku paigutatud 36 teenusesaajat: 16 päeva- ja nädalahoiuteenuse ning 20 ööpäevaringse erihoolduse raames.²

Päeva- ja nädalahoiuteenused on valdavalt ajutised ning sageli ilma ööbimiseta³, mistõttu on muudatuse otsene mõju nende teenuste saajatele piiratud. 31.12.2025 seisuga oli Eestis päeva- ja nädalahoiuteenuse osutamiseks loodud 16 kohta neljakohalises magamistoas. Kui teenust saadakse ööbimisega, tuleb tagada määrusega kehtestatud magamistingimused ja privaatsus.²

Muudatus mõjutab enim ööpäevaringse erihooldusteenuse saajaid, kelle puhul võib olla vajalik majutustingimused ümber korraldada. 31.12.2025 seisuga oli Eestis ööpäevaringse erihooldusteenuse raames kokku hinnanguliselt 37 vaba kohta: ühekohalistes magamistubades 23 ja kahekohalistes magamistubades 14 kohta. Andmete kogumise perioodil oli 20 ööpäevaringse erihooldusteenuse saajat paigutatud neljakohalistesse magamistubadesse. Arvestades, et muudatusega vähendatakse erandjuhul suurimat lubatud magamistoa täituvust neljalt kolmele ning muudatus ei mõjuta teenuse sisu, võib negatiivse mõju riski sihtrühmale hinnata väikeseks, arvestusega, et muudatus mõjutab kuni viit teenusesaajat, kelle majutustingimused vajavad ümberkorraldamist.

Siiski tuleb arvestada, et teenusevajajaid on mõnes piirkonnas rohkem kui teenusekohti⁴, mistõttu võib muudatus piirkonniti mõjutada uute isikute teenuse saamist. Muudatusega ette nähtud üleminekuajaks toetab teenuse järjepidevust ning võimaldab teenuseosutajatel, teenusesaajatel ja nende lähedastel leida sobivaimad lahendused teenuse jätkumiseks, arvestades teenusesaajate individuaalseid vajadusi ja heaolu.

Kokkuvõtvalt, arvestades puudutatud sihtrühma suhteliselt väikest suurust ja üleminekuaja olemasolu, võib muudatuse sotsiaalset mõju hinnata väikeseks.

Mõju majandusele ja riigivalitsemisele

Sihtrühm 1: erihoolekandeteenuse osutajad

² Andmepäring Sotsiaalkindlustusametist.

³ Nõuded elukeskkonnale sotsiaalteenuste osutamisel (2025). RT I, 14.11.2025, 17.
<https://www.riigiteataja.ee/akt/114112025017>.

⁴ Sotsiaalkindlustusamet (2025). Erihoolekanne. <https://sotsiaalkindlustusamet.ee/puue-ja-hoolekanne/erihooletkanne#kellele>.

Ööpäevaringset erihoolekandeteenust neljakohalistes magamistubades osutas 31.12.2025 seisuga kokku neli teenuseosutajat, kes paiknesid kolmes maakonnas.

Muudatuse rakendamine võib ajutiselt suurendada teenuseosutajate haldus- ja töökoormust seoses majutustingimuste ümberkorraldamise, kooskõlastuste tegemise ja dokumentatsiooni uuendamisega. Nende tegevuste maht sõltub teenuseosutaja ruumilahendustest ja teenusesaajate arvust. Muudatus ei too kaasa uusi aruandlusnõudeid ega püsivaid regulaarseid kohustusi. Kui mõju tekib, on see ajas hajutatav ning teenusesaajale tervikuna positiivne, sest elamistingimused paranevad.

Näiteks SA Jõhvi Haiglas on üks neljakohaline tuba, aga kuna tegemist on piisavalt suure magamistoaga, on võimalus ehitada vahesein, et neljakohaline tuba kolmekohaliseks ehitada. Üks neljakohaline magamistuba on ka MTÜ-s Paju Pansionaadid, aga seal suunatakse üks teenusesaaja alates maikuust saama väljaspool kodu osutatavat üldhooldusteenust, mille järel muudab teenusepakkuja voodikohtade arvu tubades maksimaalselt kolmekohalisteks. AS Lihula Südamekodus ja AS Valga Haiglas on võimalik vastavalt üks ja kaks teenusesaajat suunata uue suunamisotsusega inimesele sobivasse hoolekandeesutusse.⁵

Error! Reference source not found. annab ülevaate teenusesaajate ümberpaigutamise võimalustest maakonna piires.

Tabel 1. Maakondlik ülevaade ööpäevaringse erihoolekandeteenuse saajate ümberpaigutamise võimalustest 31.12.2025 seisuga

Maakond	Inimesi 4-kohalistes tubades	Vabu kohti 1–2-kohalistes tubades
Ida-Viru maakond	4	2
Pärnu maakond	4	3
Tartu maakond	0	5
Valga maakond	12	0
Võru maakond	0	10
Kokku	20	20

Allikas: Sotsiaalkindlustusamet

Tabelist nähtub, et ümberpaigutamise võimalused erinevad piirkonniti ning osades maakondades on kohene ümberpaigutamine piiratud. Muudatusega ette nähtud ülemineku-aeg võimaldab teenuseosutajatel muudatusega järk-järgult kohaneda ning vähendab rakendamise seotud riske.

Kokkuvõttes on muudatuse mõju erihoolekandeteenuse osutajatele valdavalt korralduslikku laadi ja seda võib hinnata väikeseks, kuna muudatus puudutab piiratud arvu teenuseosutajaid ning selle leevendamiseks on ette nähtud ülemineku-aeg.

Sihtrühm 2: Terviseamet

Terviseametil on määruse täitmise üle järelevalve tegemise roll.⁶ Muudatus, millega vähendatakse erihoolekandeteenuse osutamisel ühes magamistoas lubatud teenusesaajate suurimat arvu, ei muuda järelevalve üldist sisu ega korraldust, vaid täpsustab kontrollitavat nõuet. Järelevalve tegemine jätkub senises mahus ja korras, lisamata täiendavat halduskoormust.

⁵ Sotsiaalkindlustusameti poolne avalikustamata info. (2026).

⁶ Terviseamet (2025). Sotsiaalasutuste järelevalve. [Sotsiaalasutuste järelevalve | Terviseamet](#).

Muudatuse mõju Terviseametile võib hinnata väikeseks, kuna järelevalve maht ja sagedus ei suurene ning uusi järelevalvemeetodeid ei lisandu. Ebasoovitavate mõjude risk on väike ning võimalik kohanemisvajadus seondub eelkõige muudatuse rakendamise algusperioodiga. Kokkuvõttes ei too muudatus Terviseametile kaasa täiendavat halduskoormust.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Muudatuse mõju erihoolekandeteenuse osutajatele on valdavalt korralduslikku laadi ja seda võib hinnata väikeseks, kuna muudatus puudutab piiratud arvu teenuseosutajaid ning selle leevendamiseks on ette nähtud ülemineku-aeg.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitati eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu kooskõlastamiseks Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumile ning arvamuse avaldamiseks Sotsiaalkindlustusametile, Terviseametile, Eesti Puuetega Inimeste Kojale, Eesti Sotsiaaltöö Assotsiatsioonile, Erihoolekandeteenuste Pakkujate Liidule ja Eesti Hoolekandetasutuste Liidule.

Eesti Sotsiaaltöö Assotsiatsioon ja Eesti Hoolekandetasutuste Liit kooskõlastasid eelnõu märkusteta. Arvamuse eelnõu kohta esitasid Eesti Standardimis- ja Akrediteerimiskeskus, Majandus- ja Kommunikatsiooniministerium, Terviseamet, Sotsiaalkindlustusamet, Eesti Puuetega Inimeste Koda ning Erihoolekandeteenuste Pakkujate Liit. Kooskõlastustabel on lisatud seletuskirjale.